

Τῆ 19^η Ὀκτωβρίου 2005

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὴν πρόσφατον ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ «Σύναξη» (τ. 95) ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Φίλιας, προσπαθῶν νὰ ὑπεραμυνθῆ τῆς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἀπαγγελίας τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας, γράφει ὅτι ἡ μυστικὴ ἀνάγνωσις αὐτῶν «ἐπισυνέβη κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας» (σ. 50).

Ἐρωτῶ: α') Οἱ ἅγιοι Βασίλειος ὁ Μέγας (+378), Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων (+638), Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως (+733), Νικόλαος Καβάσιλας (+1392), Συμεὼν Θεσσαλονίκης (+1430), οἱ ὅποιοι ἔγραψαν σαφῶς ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν των ἤδη ἡ ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν ἐγένετο «μυστικῶς», δηλαδὴ εἰς ἐπήκοον μόνον τῶν συλλειτουργῶν, ἔζησαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας;

β') Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς (+662), ὁ ὅποιος «ἀποφεύγει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ “κοινὸν” τὴν εὐχαριστιακὴν εὐχὴν, ἐπειδὴ ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τοῦ ἱερουργοῦντος μυστικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὡς ἄλλωστε καὶ σήμερον ἐθεώρει δηλ. τὴν εὐχὴν ταύτην προνόμιον μοναδικὸν τοῦ κλήρου»¹, εἶναι τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας;

γ') Ὁ βαρβερινὸς κῶδιξ (η'-θ' αἰ.), ὁ βυζαντινὸς λειτουργικὸς κῶδιξ 109 τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων (ια' αἰ.), κ.ἄ., εἶναι τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας;

Τέλος, ὁ κ. Φίλιας, πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν θέσεών του, ἐπικαλεῖται τὸν καθηγητὴν Π. Τρεμπέλαν. Ἀσφαλῶς εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἐπειδὴ ὁ μακαριστὸς καθηγητὴς εἶχεν ἀντλήσει τὰς πατερικὰς του γνώσεις «ἐκ τρίτης χειρὸς, ἐκ θεολόγων δηλαδὴ τῆς Δύσεως»², παρασυρόμενος ἴσως ἀπὸ τοὺς «τρίτους τούτους» δὲν ἤθελε τὴν «μυστικὴν» ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν. Ὅμως, εἶχε τὴν τόλμην καὶ τὴν

¹ Dalmais I., «Mystere liturgique et divinisation dans la “Mystagogie” de saint Maxime le Confesseur», Paris 1972, σ. 60, ἐν Σωτηροπούλου Χ., (καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν), «Ἡ “Μυσταγωγία” τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ», Ἀθῆναι 1994, σ. 90.

² Τρεμπέλα Π., «Ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τῶν θεολογικῶν Διαλόγων ἡμεπίσημα ἔγγραφα», ἔκδ. Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», Ἀθῆναι 1972, σ. 36.

εὐλικρίνεια νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν αὐτῶν ἐγένετο «μυστικῶς» ἤδη ἀπὸ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος³, καὶ ὄχι ὅτι «ἐπισυνέβη κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας»...

Διερωτῶμαι, ὑπ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις ἠμπορεῖ νὰ διεξαχθῇ διάλογος;

Μετὰ τιμῆς καὶ εὐχῶν,

Ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος Μπαρούσης.

³ Τρεμπέλα Π., «L' audition de l' anaphore eucharistique par le peuple (:Ἡ ἀκρόασις τῆς εὐχαριστιακῆς ἀναφορᾶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ)», ἐν συλλογ. τόμῳ "L' Eglise et les Eglises", ἔκδ. Chevetogne, Βέλγιο 1955, τ. β', σ. 220.